

Farmaceuta

228101

Inna nazwa zawodu: magister farmacji, aptekarz

Zadania i czynności

Ostatnia aktualizacja - 09.2009 r.

Farmaceuta to specjalista odpowiedzialny za prawidłowe sporządzanie, analizowanie, klasyfikowanie, przechowywanie i wydawanie leków. Farmaceuta powinien znać nie tylko leki, ich skład, synonimy, ale przede wszystkim działanie i zagrożenia związane z ich stosowaniem oraz biegle posługiwać się tą wiedzą. Farmaceuci najczęściej znajdują zatrudnienie w aptece, w laboratorium, w hurtowni leków lub w firmie farmaceutycznej. Zadania zawodowe farmaceuty są różne w zależności od specjalizacji i miejsca pracy.

Farmaceuta - aptekarz, zajmuje się prawidłowym sporządzaniem leków recepturowych, przechowywaniem, identyfikacją oraz sprzedażą produktów leczniczych wydawanych na podstawie recept lub bez recepty, a także wyrobów medycznych. Pracując w aptece otwartej, farmaceuta - aptekarz informuje o lekach i doradza pacjentom preparaty dostępne w sprzedaży. Jest odpowiedzialny również za wydawanie środków odurzających i psychotropowych oraz za prowadzenie ewidencji tych środków. Pracując w aptece przyszpitalnej, dodatkowo musi współpracować z innymi komórkami szpitala. Jest także odpowiedzialny za okresowe kontrole apteczek oddziałowych w zakresie prawidłowego przechowywania produktów leczniczych i wyrobów medycznych, stanu zapasów oraz dat ważności. Farmaceuta - aptekarz jest zobowiązany do wykonywania swoich obowiązków zgodnie z etyką zawodową i prawem farmaceutycznym (Dz. U. z 2004 r. Nr 53, poz.533) oraz nadzoruje pracę technika farmaceutycznego.

Farmaceuta kliniczny zatrudniony w laboratorium szpitalnym, przeprowadza analizy materiału biologicznego pochodzącego od pacjenta, tj. moczu, kału, krwi, posługując się aparaturą diagnostyczno-medyczną i sprzętem laboratoryjnym. Farmaceuta kliniczny jest członkiem zespołu prowadzącego leczenie farmakologiczne, a jego zadaniem jest udzielanie lekarzowi wskazówek na temat wzajemnej interakcji leków i kierowanie w ten sposób terapią.

Farmaceuta technolog czuwa nad procesem produkcji w wytwórni leków. Jest odpowiedzialny za dobór odpowiedniej aparatury tak, aby zapewnić jak najlepszą wydajność produkcji. Nadzoruje on proces wytwarzania leku oraz opracowuje nowe technologie.

Natomiast **farmaceuta - pracownik naukowy** zajmuje się ustalaniem receptur nowych leków, które są wytwarzane i analizowane w laboratorium. Jako naukowiec pracujący nad rozwojem i badaniami nad lekami może być zatrudniony na uczelniach bądź w firmach farmaceutycznych. Farmaceuta jest odpowiedzialny za badania laboratoryjne składu i właściwości leków oraz za kontrolę ich jakości. Za pomocą specjalistycznej aparatury dokonuje pomiarów własności chemicznych leku. Zanim określony lek zostanie wprowadzony na rynek, farmaceuta - naukowiec we współpracy z lekarzami wykonuje badania toksykologiczne, analizuje skuteczność i skutki uboczne leku. Badania te często wykonywane są na zwierzętach. Opisane badania są konieczne

w celu podjęcia decyzji o produkcji leku, jego rejestracji i dopuszczenia do sprzedaży.

Za sprzedaż i utrzymywanie stworzonej sieci dystrybucji odpowiedzialny jest farmaceuta na stanowisku **przedstawiciela medycznego**. Przedstawiciel medyczny wykonuje zawód handlowca, gdyż jego praca polega na rozmowach i wizytach, których celem jest informacja o produktach leczniczych i ich zaletach. W przypadku wizyt w punktach dystrybucji (np. hurtownie farmaceutyczne, apteki) poza informacją dochodzi również funkcja negocjacji cenowych i akcji marketingowych. Przedstawiciel medyczny bierze również udział w zjazdach, sympozjach, wystawach i targach branżowych.

Farmaceuta w swojej pracy wykorzystuje komputer oraz różne narzędzia do badania właściwości chemicznych leków i wytwarzania ich, m.in.: wagi, destylatory, mikroskopy, etc.

Środowisko pracy

Ostatnia aktualizacja - 09.2009 r.

ŚRODOWISKO PRACY

Warunki materialne

Materialne warunki pracy i wynikające z nich ewentualne zagrożenia zależą od miejsca zatrudnienia farmaceuty. Farmaceuta pracujący w aptece spędza wiele czasu stojąc, stąd ryzyko wystąpienia chorób nóg (żylaki) i kręgosłupa. Pracując w aptece lub w laboratorium farmaceuci narażeni są na zatrucia substancjami szkodliwymi, gdyż mają kontakt ze środkami chemicznymi, które są często silnymi truciznami. Narażeni są również na choroby alergiczne, gdyż często mają do czynienia z chemikaliami, których większość działa alergennie. Ponadto, praca w laboratoriach szpitalnych wiąże się z ryzykiem zachorowania na choroby zakaźne ze względu na kontakt z materiałem pochodzącym od pacjenta. W laboratorium istnieje również zwiększone ryzyko wypadków, np. oparzeń cieczami żrącymi czy uszkodzeń skóry, niebezpiecznych zwłaszcza na stanowisku analityka klinicznego, który ma kontakt z materiałem zakaźnym. Wśród farmaceutów pracujących w przemyśle farmaceutycznym ze względu na duże zagrożenia związane z substancjami toksycznymi i hałasem mogą wystąpić, np. pylice płuc, astma oskrzelowa czy ubytki słuchu.

Poza przedstawicielem medycznym, farmaceuci na pozostałych stanowiskach pracują w fartuchach, w pomieszczeniach zamkniętych, zachowując sterylne warunki szczególnie podczas wytwarzania leków.

Warunki społeczne

Praca farmaceuty jest pracą indywidualną niezależnie od miejsca zatrudnienia. Każda osoba odpowiedzialna jest za wykonanie określonych zadań, bez względu na to, czy jest zatrudniona w aptece, laboratorium, czy pracuje w zespole badawczym.

W przypadku aptekarzy i przedstawicieli medycznych przeważającą część czasu pracy farmaceuta spędza na kontaktach z klientami. Aptekarze informują i doradzają przy zakupie odpowiedniego leku, natomiast w kontaktach zawodowych przedstawiciela medycznego przeważają negocjacje z partnerami, prezentacja leku, jego działania i składu. W pozostałych miejscach pracy kontakty ograniczają się zazwyczaj do

współpracowników.

Warunki organizacyjne

Warunki organizacyjne pracy w zawodzie farmaceuty mogą być różne i zależą od miejsca zatrudnienia. Aptekarz pracuje w systemie zmianowym, a w tylko wybranych aptekach, które realizują dyżury nocne i świąteczne, także w dni wolne od pracy. W aptekach sieciowych w supermarketach pracuje się również w weekendy i w święta. Przeważnie jednak praca w nocy i w święta nie jest wymagana. Natomiast w laboratorium szpitalnym godziny pracy są uzależnione od systemu zmianowego i dyżurów pracowników. W takim laboratorium, jeżeli trzeba pilnie wykonać analizę, farmaceuta nierzadko pracuje w dni wolne lub zostaje na noc. Przedstawiciel medyczny firmy farmaceutycznej nie ma stałych godzin pracy, chociaż pracuje zwykle kilkanaście godzin dziennie, często ustala swój czas pracy samodzielnie, dostosowując się do potrzeb klientów. Musi się też liczyć z częstymi wyjazdami, w obrębie swego regionu. Zdarzają się również wyjazdy dalsze, nawet poza granice kraju.

Praca farmaceuty jest nadzorowana okresowo. Zazwyczaj farmaceuta ma pełną swobodę decydowania, co i jak robi. Farmaceuta jest osobiście odpowiedzialny za wyniki swoich analiz lub sporządzony czy wydany lek, a co za tym idzie odpowiada za zdrowie pacjentów – w przypadku pomyłki istnieje możliwość odebrania prawa wykonywania zawodu. W aptece magister farmacji odpowiada także za pracę techników farmaceutycznych. Ponosi również odpowiedzialność finansową za towar, a w wytwórni bądź laboratorium – za sprzęt, z którego korzysta.

Ścisły nadzór obowiązuje w aptece podczas wykonywania leków recepturowych, które muszą być wykonywane według ścisłych procedur. Ponadto w aptekach przeprowadza się kontrole okresowe: zgodności stanu kasy z ilością towaru, pokrycia w receptach na leki wydawane na ich podstawie itp.

Wymagania psychologiczne

Osoby wykonujące zawód farmaceuty mogą pracować na różnych stanowiskach. Stąd dość trudno określić jednoznacznie wymagania psychologiczne. Niemniej jednak w pracy każdego farmaceuty niezbędne są takie cechy, jak odpowiedzialność, umiejętność logicznego myślenia, niezawodna pamięć.

U farmaceutów mających bezpośredni kontakt z pacjentami ważne są zainteresowania społeczne, umiejętność słuchania i porozumiewania się z pacjentami, cierpliwość, fachowość i empatia, czyli umiejętność wczucia się w sytuację innego człowieka. W zawodzie farmaceuty niezmiernie ważna jest także dokładność, precyzja i zdolności manualne, które mają znaczenie przy wytwarzaniu leków. Farmaceuta musi dbać o to, aby stanowisko pracy było czyste, a przy wykonywaniu leków, np. ocznych – jałowe.

Farmaceuci kliniczni, zatrudnieni w laboratoriach szpitalnych i przychodniach, powinni być przygotowani na pracę w specyficznych warunkach środowiskowych. Dla niektórych osób kontakt z materiałem zakaźnym pochodzącym od pacjenta: krwią, moczem, kałem, jest nieprzyjemny. Te osoby nie powinny więc podejmować takiej pracy.

Dodatkowo, farmaceuta zatrudniony na stanowisku przedstawiciela medycznego musi być odporny na stres, dyspozycyjny, operatywny, przejawiać inicjatywę.

Wśród zainteresowań farmaceuty na pierwszym miejscu należy wymienić zainteresowania naukowe. Farmaceuta powinien pamiętać o obowiązku nieustannego dokształcania się w swojej dziedzinie wiedzy, musi na bieżąco czytać publikacje naukowe i popularnonaukowe, śledzić wszelkie nowinki ze świata nauki. Konieczna jest również umiejętność posługiwania się komputerem i narzędziami służącymi do badania właściwości chemicznych leków oraz wyjaławiania ich. Farmaceuta, który chce robić karierę naukową powinien ponadto, mieć zamiłowanie do pracy badawczej w laboratorium chemicznym. Przydatna jest również znajomość języków obcych oraz łatwość wyrażania się w mowie i w piśmie.

Wymagania fizyczne i zdrowotne

Pracę farmaceuty można zaliczyć do lekkich, która wymaga jednak ogólnie dobrego stanu zdrowia. Przede wszystkim dlatego, że farmaceuta jest narażony na duże obciążenie układu kostnego oraz mięśni nóg, gdyż podczas wykonywania obowiązków zazwyczaj stoi. Przeszkodą w wykonywaniu tego zawodu może być, np. płaskostopie lub zaburzenia w wydolności układu krążenia. Z tego także względu osoby niepełnosprawne ruchowo mogą mieć trudności w znalezieniu zatrudnienia. Niewielka dysfunkcja kończyn dolnych nie jest jednak przeciwwskazaniem do pracy w laboratorium, np. na stanowisku analityka klinicznego, bądź na uczelniach. Praca farmaceuty wymaga także dużej sprawności kończyn górnych, a szczególnie zręczności rąk i palców przy przygotowywaniu leków. Ważny jest również sprawny wzrok, w tym zdolność rozróżniania kolorów. Duża wada wzroku w pewnym stopniu upośledza zdolność do wykonywania czynności zawodowych, a niekiedy wręcz uniemożliwia pracę. Ponieważ farmaceuci mają codzienny kontakt z chemikaliami, będącymi często substancjami alergennymi, kandydaci do tego zawodu nie mogą być uczuleni na związki chemiczne. W przypadku nabawienia się alergii podczas pracy przy wytwarzaniu leków recepturowych, istnieje możliwość przejścia do pracy w aptecce leków gotowych.

Ponadto zawód farmaceuty wymaga dużej sprawności umysłowej i psychicznej oraz odpowiedzialności. Niedopuszczalne jest pomylenie leków o podobnie brzmiących nazwach lub wydanie narkotyku osobie niepowołanej. Przeciwwskazaniem do pracy w tym zawodzie są więc choroby psychiczne czy choroby społeczne, takie jak alkoholizm, zaburzenia nerwicowe, nosicielstwo chorób zakaźnych.

Wskazane jest, aby chętni do pracy w aptece lub na stanowiskach przedstawicieli medycznych mieli dobrą prezencję, a więc wszelkie deformacje czy zniekształcenia w wyglądzie są tu przeciwwskazaniem.

Warunki podjęcia pracy w zawodzie

Warunkiem niezbędnym do podjęcia pracy w zawodzie farmaceuty jest ukończenie jednolitych, magisterskich studiów farmaceutycznych na wydziałach farmaceutycznych uczelni medycznych. Ponadto, po studiach, konieczne jest ukończenie obowiązkowego półrocznego bezpłatnego stażu aptecznego. Farmaceuta zatrudniony w aptece lub w hurtowni, aby utrzymać się w zawodzie, zobowiązany jest do podnoszenia kwalifikacji zawodowych poprzez uczestnictwo w ciągłym szkoleniu, celem aktualizacji posiadanego zasobu wiedzy oraz stałego dokształcania się w zakresie nowych osiągnięć nauk farmaceutycznych. Prawo wykonywania zawodu aptekarza jest wydawane przez Samorząd Aptekarski, którego członkami są wszyscy farmaceuci pracujący w aptece.

Farmaceuci wykonujący zawód w aptece zobowiązani są do ciągłego podwyższania swoich kwalifikacji przez uczestniczenie w szkoleniach i kursach, pisanie artykułów oraz prowadzenia innych form działalności naukowej. Wykorzystywany jest system punktowy. Farmaceuta musi uzyskać w ciągu 5 lat odpowiednią ilość punktów (100 punktów), w przeciwnym wypadku traci możliwość wykonywania zawodu, (teoretycznie, w praktyce brak przepisów wykonawczych), definiowane jako niemożność samodzielnego wykonywania czynności związanych z pracą w aptece.

Od farmaceutów często wymaga się również znajomości języków obcych, ze względu na konieczność zapoznawania się z zagraniczną literaturą fachową oraz ukończenia odpowiednich kursów, np. osoba podejmująca pracę w przemyśle farmaceutycznym powinna wykazać się znajomością zasad GMP (Good Manufacturing Practice - dobra praktyka wytwarzania, która gwarantuje, że wytwarzane produkty lecznicze są zgodne ze wszystkimi wymaganiami i pozwoleniami). Farmaceuta zatrudniony jako przedstawiciel medyczny w firmie farmaceutycznej musi ponadto posiadać prawo jazdy kategorii B.

Na wszystkich praktycznie stanowiskach niezależnie od miejsca pracy trzeba znać podstawy obsługi komputera.

Możliwości awansu w hierarchii zawodowej

W zawodzie farmaceuty istnieje możliwość awansu, którą umożliwia dokończanie na różnych kursach, szkoleniach czy studiach podyplomowych. Ponadto awans uzależniony jest od miejsca zatrudnienia. Farmaceuta aptekarz mający co najmniej 5 lat stażu w aptece lub ukończoną specjalizację z zakresu farmacji aptecznej i dwuletni staż, może awansować na stanowisko kierownika apteki. Pewną formą awansu jest również prowadzenie apteki w ramach własnej działalności gospodarczej.

Farmaceuci kliniczni oraz farmaceuci pracujący w laboratoriach badawczych mogą awansować na stanowiska kierownicze, wraz ze zdobyciem doświadczenia zawodowego.

Najlepsi absolwenci mogą natomiast podjąć naukę na studiach doktoranckich i rozwijać karierę naukową na uczelni lub w innych placówkach naukowo-badawczych czy instytutach, a co za tym idzie awansować na coraz wyższe stanowiska naukowe. Kontynuowanie dalszego kształcenia i zdobywanie stopni naukowych, daje wiele możliwości pracy na wysokich stanowiskach kierowniczych.

Farmaceuci zatrudniani jako przedstawiciele medyczni mogą awansować na różne stanowiska do innych działów, np. marketingu lub badań i rozwoju, w zależności od predyspozycji i możliwości danej firmy. W dużych firmach farmaceutycznych, farmaceuci mogą awansować na stanowisko monitora badań klinicznych. Monitor badań klinicznych nadzoruje badania nad lekiem, zanim ten zostanie dopuszczony do sprzedaży. Na ogół, w firmach farmaceutycznych istnieją dla farmaceutów szanse kariery międzynarodowej, ponieważ firmy te w Polsce należą w większości do koncernów zagranicznych.

Możliwości podjęcia pracy przez dorosłych

Posiadanie wykształcenia farmaceutycznego jest w zasadzie jedynym wymogiem, podjęcia pracy w tym zawodzie, nie ma natomiast żadnej formalnej górnej granicy

wieku, do której można rozpocząć studia, a następnie pracę. Możliwość podjęcia pracy w zawodzie farmaceuty mają również osoby, które ukończyły studia wyższe farmaceutyczne, ale z różnych przyczyn nie pracowały przez dłuższy czas w tym zawodzie. Muszą one jednak ukończyć specjalne kursy doszkalające, organizowane przez wydziały lub inne jednostki organizacyjne szkół wyższych prowadzące studia na kierunku farmacja, które uzyskały akredytację Ministra Zdrowia.

Możliwości zatrudnienia

Farmaceuci najczęściej zatrudnienie znajdują w aptekach, w sektorze prywatnym. Często są także właścicielami aptek, choć zgodnie z polskim prawem placówkę taką prowadzić może każdy obywatel, o ile zatrudni w niej kierownika z odpowiednimi kwalifikacjami. Absolwenci farmacji są zatrudniani także w aptekach wewnątrzszpitalnych, pracujących na potrzeby szpitala, nie obsługujących pacjentów z zewnątrz. Poza tym farmaceuci mogą pracować w laboratoriach analitycznych służby zdrowia, placówkach sanitarno-epidemiologicznych i badania środków spożywczych oraz w laboratoriach analitycznych przemysłu farmaceutycznego, hurtowniach farmaceutycznych, nadzorze farmaceutycznym, ośrodkach zajmujących się wytwórstwem leków i informacją naukową o leku, uczelniach i instytutach naukowych. Praca twórcza, czyli opracowywanie nowych leków, to przywilej bardzo niewielu, bo tylko nieliczne firmy farmaceutyczne w Polsce dają możliwość pracy w laboratoriach. Najczęściej ośrodki naukowe zlokalizowane są poza granicami naszego kraju lub też badania zleca się zewnętrznym instytucjom.

Zapotrzebowanie na absolwentów farmacji jest dość duże. Stale rośnie liczba aptek, a poza tym część absolwentów decyduje się na pracę zagranicą. Najbardziej poszukiwani przez rynek są farmaceuci w małych miejscowościach oraz w tych, gdzie zlokalizowane są apteki sieciowe. W kraju potrzeba także wielu farmaceutów do firm zajmujących się monitorowaniem badań farmaceutycznych.

Płace w tym zawodzie z reguły osiągają wysokość średniej krajowej. Kierownicy i właściciele aptek, a także farmaceuci zatrudnieni w firmach farmaceutycznych otrzymują wynagrodzenie znacznie powyżej średniej krajowej.

Zawody pokrewne

biochemik

analityk medyczny

laborant

biolog

lekarz

chemik

epidemiolog

mikrobiolog

specjalista analityki klinicznej

technik farmaceutyczny

technik analityki medycznej

Polecana literatura

Aptekarz – miesięcznik, wyd. Okręgowa Izba Aptekarska

Gazeta Farmaceutyczna – miesięcznik, wyd. „Kwadryga”, Bydgoszcz (dostępne wyłącznie w prenumeracie)

Czasopismo Aptekarskie – miesięcznik, wydawnictwo Farmapress Wiktor Szukiel

Muenchener Medizinische Wochenschrift, wydanie polskie – miesięcznik (dostępne wyłącznie w prenumeracie)

Farmacja polska – dwutygodnik, wydawnictwo Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego